

YAŞLANAN AMERİKA*

Tercüme : Dr. İbrahim E. KOZAK**

Amerikalılar dâima, kendilerini genç olarak düşünmekten hoşlanırlar, gerçekten, tarihlerinin pek büyük bir bölümünde de öyle idiler. 1790 da ilk nüfus sayımı yapıldığı zaman ülke nüfusunun yarısı 16 yaşında veya daha genç idi. Ve son zamanlara kadar, 1970 lerde dahi medyan yaş 28 in altında idi¹. Fakat, ulus üçüncü yüzyılını idrak ederken, halkı da yaşlanıyor². Medyan yaş 1981 de 30 u geçecek, 2000 yılında 35 i bulacak ve 2030 yılında 40 a yaklaşacak. Aynı sürenin sonunda 65 yaşın üzerindeki nüfus miktarı iki katını aşarak 52 milyonu bulacak, her altı Amerikalıdan biri.

Amerikanın yaşlanması, kaçınılmaz bir şekilde, gâyet şumûllü değişiklikleri de beraberinde getirecek, hattâ bunlardan bazıları şimdiden hissedilmekte. Politikacılar, şimdi Florida'da görüldüğü gibi, da-

(*) Genellikle, nüfusla ve nüfus artışı ile ilgili konular incelenirken, hızlı nüfus artışının sonuçları, genç nüfus yapısına sahip ülkelerin meseleleri üzerinde durulur. Newsweek dergisinin 28 Şubat 1977 tarihli sayısından tercüme ettiğimiz bu yazı, nüfus artış hızındaki yavaşlamanın ve durgun bir nüfus yapısına sahip olmanın da, ilgili ülkeler için halli müşkil ve gayet ciddi durumlar ortaya çıkardığına işaret etmesi bakımından özellik arz etmektedir. (Çevirenin natu)

(**)Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi Asistanı.

(1) 1975 genel nüfus sayımı neticilerine göre Türkiye'de meydan yaş, 19 civarındadır (Bak. DİE 26 Ekim 1975 Genel Nüfus Sayımı % 1 örnekleme sonuçları, Tabla 1). (Çevirenin notu).

(2) Amerikanın yaşlı nüfus yapısını ortaya koymak bakımından, Türkiye ile bir mukayese yapmak daha açık bir fikir verecektir. Yukarıdaki makalede yer alan bir tablodaki verilere göre, 1976 yılında A.E.D. nüfusunun yaş gurupları itibarıyla dağılımı şöyle idi (karşılaştırmaya imkân vermek bakımından, 1975 nüfus sayımı neticelerine göre aynı yaş guruplarının Türkiye nüfusundaki payı da gösterilmiştir):

Yaş Gurupları	A.B.D. (1976) %	Türkiye (1975) %
0-19	34.5	51
20-54	45.8	40
55 +	19.7	9
Toplam	100.0	100

(Çevirenin notu)

olarak -kişi başına- 1360 dolardı, yâni hemen hemen 65 yaşın altındaki-
dakilerin masrafının iki katı kadar.

Emeklilik sigortası maliyetleri gittikçe yükselmekte. Meselâ, General Motors Şirketinde, emeklilik kesenekleri son on yıl içinde iki katına çıktı ve gelecek on-onbeş yıl sonunda da yine iki kat olacak. 1967 yılında, General Motors'un maaş bördolarında emeklilik maaşı bağlanan her emekli başına on işçi düşüyordu. Bugün, General Motors işçilerinin, emekli maaşı ödenenlere oranı -nüfus bilimciler buna bağımlılık nisbeti-³ demektedirler- sâdece 4'e 1 dir. 1990 ların başlarında, bu oran 1 e 1 nisbetine yaklaşabilir. Şirketin, personel ödemeleri ve hizmetleri müdürü Victor M. Zink ikaz ediyor: "Gelecekteki işçilerimiz için bir külfetler cehennemi hazırlıyoruz."

Bu külfet, şimdiden, sosyal güvenlik sisteminde bâzı problemlere yolaçmakta. 1945 yılında, ücret geliri elde edenlerin emekli maaşı alanlara oranı rahatlıkla 35 e 1 idi. Bugün, 33 milyon Amerikalı, sosyal güvenlik ödemelerinden istifade ediyor, bağımlılık nisbeti 3.2 ye 1 e düşmüş durumda ve 2035 yılında bu oran 2 ye 1 den daha düşük olacak. Sistem, hâlen, cârî emeklilik kesenekleri seviyesinde elde ettiği gelirlerden daha fazla emekli maaşı ödemelerinde bulunmaktadır; bu durum ihtiyat akçelerini tüketmeye zorluyor. Eğer emeklilik kesenekleri önemli nisbette artırılmazsa, rezervler, -hâlen toplam olarak 36 milyar dolar- sâdece dört yıl içinde eritilmiş olacak.

O ESKİDENDİ

Sistemi ayakta tutabilmek için, çalışan Amerikalılar, sosyal güvenlik sistemine gittikçe yükselen ödemelerde bulunmak zorundadırlar ki, hâlen 16.500 dolar veya daha fazla yıllık geliri olan bir kişiden yılda 965 dolar pirim alınır. Gittikçe büyüyen hesap açığını kapatmada tek çıkar yol, genel Federal kaynaklara mürâcaat etmektir. Her iki şekilde de, sosyal güvenlik ve emeklilik ödemeleri yükü arttıkça, bu masraf faturalarını ödemek mecburiyetinde kalan genç işçiler gittikçe artan bir şekilde sokranacaklar. Bâzıları, bu şikâyetlerin nesillerarası düşmanlıklara yolaçabilecek boyutlara ulaşmasından endişe etmektedirler. "Bir tehlike var" diyor, California's Security Pasific

(3) Genel olarak, nüfus bahsinde kullanılan "bağımlılık nisbeti" mefhumu buradakinin farklıdır ve şu formülle ifade edilebilir:

$$\text{Bağımlılık nisbeti} = \frac{(0-14) + (65 +)}{(15-64)}$$

(Çevirenin notu)

National Bank'ın başkan yardımcısı, iktisatçı Conrad Jamison, "ki, çalışanlar sâdece şöyle diyecekler : 'O eskidendi. Bu yaşlıları, bu sü-lükleri artık daha fazla besliyemeyiz.' "

Belki, daha uygun bir çözüm yolu, sistemin kendisinde değişiklik yapılarak, yaşlıların, çalışma hayatlarını uzatmalarına ve böylece emeklilik keseneğini paylaşmalarına imkân vermektir. Mc Kinsey and Co.'nin ortaklarından, idarî müşavir Alonzo Mc Donald'a göre : "Ana mesele, yaşlı insanları daha verimli hâle getirme yolunu bulmadır. Kendilerinin hiç bir katkısı olmadan, sıhhatli, aklıbaşında, tecrübeli kişilerin büyük bir kısmını besliyeceğiz diyecek kadar zengin bir cemiyet değiliz henüz."

Gittikçe sayıları artan miktarda yaşlılar, böyle bir katılmadan haz duyacaklardır. Daha uzun bir süre sıhhatli kalan kişilerin çok az bir kısmı 65 yaşında hazır-yiyici olmayı arzu edecektir. "Huzurevlerine giren şahısların ortalama yaşları şimdi 80 dir, sâdece birkaç yıl öncesiyle bir mukayese yapıldığında bu rakam 70 idi" diyor, Yaşlılık Sorunları Millî Enstitüsünün başkanı, gerontolojist Dr. Robert N. Butler. Gerçekten, 1974 yılında Harris'in yaptığı anketler ortaya çıkardı ki, kendi beyânlarına göre, ülkedeki 65 yaşını aşkın emeklilerin hemen hemen 1/3 ü, eğer imkân bulsalar, hâlâ çalışıyor olacaklardı.

Pekçokları şu istikamette düşünmektedirler ki, bu meselenin halli için en münasip çâre, ikinci bir meslek edinmedir. Mc Donald "Biz, şimdiden bu yönde, gelişen bir harekete şahit olmaktayız" diyor. "Geçmişte yaşanmış bir çok üretken yılları arkada bıraktıktan sonra, gittikçe artan sayıda kişi 50 yaşlarının başlarında, -farklı sâiklerden hareketle ve- çoğu zaman, daha önce yapmış olduklarından tamamiyle farklı bir konuda, yeni bir meslek sahibi olmaya teşebbüs ediyorlar. -Bu gelişmenin ortaya çıkardığı- sonuçlardan biri, alışıl gelmiş öğrencilerin sayısındaki azalmayı kısmen dengeleyecek şekilde, ülkenin kolejlerine daha fazla sayıda yetişkin talebenin kaydolmasıdır.

-Genel nüfus içerisinde- 65 yaşını aşkın olanlar bölümü kabardıkça, buna bağlı olarak ikinci bir meslek edinme hareketi de güç kazanacaktır. Daha şimdiden, birkaç büyük firma, emeklilik politikalarında, eğer işletmelerinde çalışanlar arzu ederlerse 65. doğum günlerini geçirdikten sonra da işlerinde kalabilmelerine müsaade edici istikamette değişiklik yaptı. Meselâ, U.S. Steel, büro hizmetlerinde çalışanlar hariç 153 binden fazla işçisi için mecburi emeklilik yaşı uygulamamakta, bunlar, işlerini yapabildikleri ve yıllık sıhhi kontrollerden geçtikleri sürece işlerine devam edebilmekteler. Diğer yandan, Temsilciler Meclisi Yaşlılıkla İlgili Meseleler alt komitesi başkanı,

YENİ BİR BEBEK PATLAMASI ÜZERİNDEKİ UMUTLAR

Eğer, bir başka bebek patlaması daha olsaydı, Amerikanın yaşlanması önemli ölçüde yavaşlatılabilir ve hattâ geri çevrilebilirdi. Ve, yıllardan beri pek çok nüfus bilimcisi bunun vuku bulmasını bekliyor. Bunların gerekçeleri şöyle : Bir kere, harp sonrası bebek patlaması döneminde doğan çocuklar, ana-baba olabilecek yaşa geldiler; doğum nisbetleri, daha önceki patlamanın bir "yankı" sını meydana getirircesine tekrar patlayabilir. Ancak, herne kadar, son on yılda, çocuk yapabilecek yaştaki kadınların sayısı çok yükseldiyse de, doğumların sayısı artmadı. Toplam doğurganlık nisbeti, harp sonrası en yüksek bir kadına 3.8 çocuk oranından, 1957 de en düşük rekor olan 1.8 e düştü- pek büyük bir bebek boşluğu.

Bugün, bebek boşluğuna yolaçan faktörler, şimdiye kadar olduğundan daha kuvvetli gözüküyor. Gebelikten korunma ve düşük yapma yaygınlaştı, geçmişe kıyasla çok daha fazla kadın çalışıyor ve daha küçük aileler Amerikan hayat tarzının bir parçası hâline geldi. Anne olabilecek yaştaki kadınların kaç çocuk sahibi olmayı tasarladıklarına dair kendi ifadeleri, doğurganlık temayüllerinin seyrini göstermesi bakımından güvenilir bir göstergedir ki, son on yılda bu rakamlar, ortalama 3.1 den 2.4 e düştü. Hâlen, etrafta, anne olma iktidarında o kadar çok sayıda kadın var ki, pek çok sayıda yeni bebeğin nüfusa ilâvesi için doğurganlık oranında küçük bir artış kâfi gelecekti. Ve, nüfus bilimciler, pek çok kadının, bir yuva kurmayı arzu ettiklerini, ancak kararlarını tehir ettiklerini söylediklerine işaret etmekte.

Eğer bir diğer bebek patlaması vuku bulacaksa, uzmanlar bunun hemen vuku bulmak zorunda olduğunu söylüyorlar. Chicago Üniversitesi Nüfus Araştırmaları Merkezi müdürü Philip Hauser diyor ki : "1947-1957 bebek patlaması döneminde doğan en yaşlı kadın şimdi otuzuna erişiyor. Şurası oldukça iyi bilinmektedir ki, eğer bir kadın çocuk sahibi olacaksa, otuzbeşlerinde olması uygundur." Bu durumda, Hauser ve diğer nüfus bilimcilere göre, eğer bebek patlamasının yankısı 1982 yılına kadar vuku bulmazsa, ihtimal ki artık hiç bir zaman olmayacak.